

goed nog in acceptabele staat en in voldoende voorraad aanwezig waren; in bijna een derde van die gezinnen was de toestand op dit gebied 'in elk opzicht slecht' – de overige gezinnen lagen tussen die twee uitersten in. In de laatste jaren voor de tweede wereldoorlog was de werkloosheid gaan dalen en zullen talrijke ex-werklozen zich dus wel weer enige textielaankopen gepermitteerd hebben. Men moet er evenwel van uitgaan dat aanzienlijke bevolkingsgroepen, waartoe wij ook de laagst betaalden rekenen (losse en ongeschoolde arbeiders, landarbeiders, het lagere overheids- en kantoorpersoneel), bij het begin van de bezetting uitgesproken slecht in hun kleren zaten en dat in menig gezin de linnenkast, als men die nog bezat, leeg was. Wel was het zo dat het aantal werklozen van het begin van de bezetting af terugliep, maar daar stond tegenover dat de levensmiddelen veel duurder werden; voor textielaankopen was dus minder geld beschikbaar.

★

Met ingang van 1 augustus '40 kwam alle textiel 'op de bon'. Ieder kreeg een z.g. textielkaart uitgereikt, de eerste van die aard, die recht gaf op de aanschaffing van 100 'punten' textielgoederen. Men mocht zelf bepalen hoe men die 'punten' wilde verdelen en was er dan spoedig doorheen: voor een herencostuum moest men bijvoorbeeld 70 punten afstaan, voor een jongenspak 45, voor een damesjurk 36, voor een paar kunstzijden kousen 5, voor wollen of katoenen kousen 8. Bij het bepalen van de totale hoeveelheid punten had het rijksbureau voor textiel er veel meer toegewezen dan met het voor Nederland resterende aandeel in de lopende productie overeenkwam; de bedoeling was dat zodoende de handelsvoorraden (die men graag aan de Duitsers onthield) door het publiek aangekocht zouden worden. Dat doel werd bereikt, maar het gevolg was dat er veel minder goederen beschikbaar waren toen per 1 februari '41 de tweede textielkaart uitgereikt werd – in de periode waarin die tweede textielkaart geldig zou zijn, moest men dus per artikel méér punten afstaan. Die tweede textielkaart zou zeven maanden geldig zijn – het werden er in feite negen. Met de derde textielkaart, ingevoerd per 1 november '41, moest men om te beginnen de twee laatste maanden van '41 en het gehele jaar '42 zien door te komen, veertien maanden dus. De bedoeling was dat begin '43 de vierde textielkaart uitgereikt zou worden, maar dat werd in februari door *Reichswirtschaftsminister* Funk verboden: het was *totaler Krieg* – de Nederlandse burgerij moest met eventuele nieuwe aanschaffingen maar wat langer wachten. Toen dan